

ВТРАТИ НАУКИ

<https://doi.org/10.53904/1682-2374/2024-26/20>

ПАМ'ЯТІ ІГОРЯ КОСТЯНТИНОВИЧА ПОЛІЩУКА (20.04.1952, РІВНЕ – 9.03.2024, АСКАНІЯ-НОВА): БІОГРАФІЧНИЙ НАРИС ТА БІБЛІОГРАФІЯ ПРАЦЬ ЗНАНОГО ТЕРІОЛОГА І ПРИРОДООХОРОНЦЯ

Ігор Костянтинівч Поліщук
(Асканія-Нова, лютий 2008 р.)

9 березня 2024 р., на 72-му році життя відійшов у вічність старший науковий співробітник Біосферного заповідника "Асканія-Нова" імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН Ігор Костянтинівч Поліщук, справжній науковець, професійний природоохоронець, Людина виняткової скромності, доброти та порядності...

Ігор Костянтинівч народився 20 квітня 1952 р. у м. Рівне в родині службовців. Після закінчення середньої школи у 1969 р. короткий час працював електрослюсарем, а згодом проходив службу у Військово-морському флоті. Починаючи з 1973 по 1978 рр. навчався на біологічному факультеті Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, здобувши кваліфікацію "біолог-зоолог". Одразу по закінченню університету і до 1991 р. працював у відділі популяційної екології та охорони наземних хребетних Інституту зоології АН СРСР, очолюючи науковий стаціонар для регулярного стеження за популяціями шкідливих гризунів у смт Чаплинка

Херсонської обл. Ще в 1979 р., згідно з договором про творчу співпрацю між Інститутом зоології та Інститутом тваринництва "Асканія-Нова", стаціонар перебазували до смт Асканія-Нова, де під керівництвом відомого українського теріолога І.Г. Ємельянова та асканійського геоботаніка Є.П. Веденькова, розпочалися біоценологічні дослідження. До роботи залучалися фахівці різних наукових галузей і результати сумісної багаторічної праці знайшли втілення у рукописі про заповідний степ, хоча так і не були видані¹.

У 1980–1984 рр. І.К. Поліщук заочно навчався в аспірантурі при Українському науково-дослідному інституті тваринництва "Асканія-Нова"; темою його дисертаційної роботи було дослідження впливу домінуючих видів гризунів на рослинність цілинного степу "Асканія-Нова" та прилеглих агроценозів. На жаль, дисертацію Ігор Костянтинівч не захистив, про що у близькому колі згадував по-філософськи спокійно та з гумором, маючи за плечима безцінний багаторічний досвід та унікальний дослідницький доробок, "непідйомний" багатом дипломованим спеціалістам.

У жовтні 1991 р., після ліквідації дослідного стаціонару, І.К. Поліщук перейшов на посаду молодшого наукового співробітника лабораторії біологічного моніторингу і заповідного степу у складі Українського науково-дослідного інституту тваринництва степових районів імені М.Ф. Іванова "Асканія-Нова". Від 1995 р. й до останнього дня життя обіймав посаду старшого наукового співробітника лабораторії біомоніторингу і заповідного степу Біосферного заповідника "Асканія-Нова" імені Ф.Е. Фальц-Фейна. З рідних стін лабораторії,

¹ Дрогобич Н.Ю. Поліщук Ігор Костянтинівч (до 50-річчя від дня народження). *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2002. Т. 4. С. 206.

по вул. Парковій, 8 (колишній будинок академіка Л.К. Гребеня), його змусило піти захоплення установи російською окупаційною адміністрацією у березні 2023 р., але й після цього Ігор Костянтинівич не полишав спостереження за фауною заповідника, збираючи матеріал до Літопису природи.

Сумлінний, строгий та вимогливий до себе, постійно зайнятий копіткою роботою на дослідних стаціонарах у степу або рутинною обробкою колекційних зборів у препараторській кімнаті, терплячий, небалакучий, добрий і щирий – саме таким він закарбувався в пам'яті колег по роботі. Його внесок у фауністичні та еколого-популяційні дослідження Біосферного заповідника "Асканія-Нова" складно переоцінити. Більшість публікацій І.К. Поліщука присвячені окремим таксономічним групам фауни хребетних та популяційним проблемам: динаміці чисельності, демографічній структурі популяцій та біотопічному розподілу земноводних, плазунів, гризунів, ратичних, хижих ссавців, впливу на рослинність та ґрунтовий покрив степу нориці гуртової, акліматизації бабака, екології степового орла, інвентаризації рукокрилих, рідкісним видам тварин та редакції регіональних охоронних зведень, дослідженню впливу господарської діяльності на стан популяцій ссавців, аналізу історичних змін в населенні хребетних тварин межиріччя Дніпро – Молочна. Вагомим науковим доробком є методичні праці, зокрема по використанню погадкового методу для оцінки популяцій дрібних ссавців. У спеціальному виданні (див. Поліщук І.К. Опыт оценки населения мелких млекопитающих Биосферного заповедника "Аскания-Нова" погадочным методом. Аскания-Нова : Биосферный заповедник "Аскания-Нова", 2009. 54 с.) з усією скрупульозністю, притаманною Ігорю Костянтинівичу, розкрито підсумки вивчення фауни дрібних ссавців Біосферного заповідника "Асканія-Нова" в 1989–2008 рр. за складом погадок вухатих сов (*Asio otus* L.) та обліком пастками. Розглянуто способи видової ідентифікації тварин за краніальними ознаками, можливості методу у визначенні біотопічної приуроченості та багаторічної динаміки чисельності звірків, вплив періодичних змін середовища їх проживання на раціон сов, вибірковість у харчуванні. Обговорені перспективи використання погадкового методу для дослідження фауни та екології дрібних ссавців замість традиційного вилову. Тут доречно пригадати особисті бесіди з Ігорем Костянтинівичем щодо назви описаного видання. Останнє за змістом і значимістю цілком заслужено відповідало б науково-методичним рекомендаціям, але зрештою поіменовано скромно "Досвід оцінки...", і це виразний штрих до портрета автора. Взагалі до написання статей І.К. Поліщук ставився дуже відповідально, витрачаючи багато часу та зусиль на їх підготовку, через що кількість публікацій дослідника може видатись не такою значною.

Останньою тематикою науково-дослідних робіт І.К. Поліщука було вивчення сучасного стану та проблем збереження раритетної герпето- і теріофауни в рамках виконання завдання "12.00.00.02 Ф Науково-методичні засади збереження та оптимізації стану популяцій раритетних видів в природних екосистемах та агроландшафті Біосферного заповідника "Асканія-Нова" – 2021–2025 рр. (№ ДР 0121U108459) з Програми наукових досліджень НААН 12 "Заповідна справа". А останні оригінальні статті присвячені видовій ідентифікації, просторовій структурі та динаміці чисельності популяцій білозубок (Mammalia, Soricidae) у Біосферному заповіднику "Асканія-Нова" (див. Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова". 2023. Т. 25. С. 75–80) та демографічній структурі й багаторічній динаміці популяцій *Muroidea* Біосферного заповідника "Асканія-Нова" (див. *Theriologia Ukrainica*. 2024. Т. 27. С. 119–137).

Ігор Костянтинівич був постійним і незамінним учасником робочих груп з розробки офіційної документації, необхідної для функціонування об'єкта природно-заповідного фонду: "Проекти організації території Біосферного заповідника "Асканія-Нова" імені Ф.Е. Фальц-Фейна та охорони його природних комплексів" (2003, 2022 рр.), "Картка первинного обліку територій та об'єктів природно-заповідного фонду країни. Херсонська область. Біосферний заповідник "Асканія-Нова" імені Ф.Е. Фальц-Фейна" (2006 р.) та ін.

Він залишався авторитетним членом вченої ради та методичної комісії Біосферного заповідника "Асканія-Нова", входив до складу редакційної колегії наукового журналу "Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова" (1998–2019 рр.), національної школи теріологів. Приймав активну участь у регіональних експедиціях та дослідницьких проєктах, зокрема у

2015–2019 рр.: "Проведення експедиційних виїздів з метою визначення стану природної рослинності, сезонного міграційного стану птахів та кажанів, гніздових комплексів птахів у межах майбутнього парку Овер'янівської і Новотроїцької вітрових електростанцій (Новотроїцький р-н Херсонської обл.) та прилеглих територій", "Проведення експедиційних виїздів з метою визначення стану природної рослинності, сезонного міграційного стану птахів та кажанів, гніздових комплексів птахів у межах Ботієвської ВЕС (с. Ботієве Приазовського р-ну Запорізької обл.) та прилеглих територій", "Проведення сучасних досліджень та обробка матеріалів щодо розробки експертного висновку та наукового звіту з впливу розташування та будівництва ділянок ВЕС на природні комплекси довкілля: рослинність, герпетологічні комплекси, сезонні орнітологічні комплекси та мігруючих птахів, добові та трансконтинентальні міграції кажанів у межах Чаплинського і Каланчацького районів Херсонської області, Приазовського та Приморського районів Запорізької області" та ін.

За багаторічну сумлінну працю, вагомі наукові здобутки та внесок у розвиток заповідної справи, збереження та відновлення степових екосистем, нагороджений Почесною Грамотою Херсонської обласної державної адміністрації (1998 р.), Почесною Грамотою НААН (2012 р.), Грамотою Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (2012 р.), Подякою Херсонської обласної адміністрації (2021 р.), Почесною відзнакою НААН (2022 р.).

На жаль, Ігор Костянтинівич пішов з життя передчасно і несподівано, залишивши по собі лише теплі спомини і добрі справи. Віддаючи шану знаному досліднику природи Асканії-Нова, ми вирішили упорядкувати та оприлюднити його безцінний науковий доробок для природоохоронної спільноти та прийдешніх поколінь.

Висловлюємо щирю подяку дружині Ігоря Костянтинівича – Валентині Миколаївні Поліщук, за допомогу з пошуком окремих бібліографічних відомостей.

Список наукових праць І.К. Поліщука

1983

1. Полищук И.К. Мышеобразные грызуны целинной степи "Аскания-Нова" и окружающих агроценозов, их хозяйственное значение. *Вклад молодых ученых в выполнение Продовольственной программы СССР* : тез. докл. к республиканской науч. конф. молодых ученых. Херсон, 1983. С. 85–86.

1984

2. Полищук И.К. К экологии степного орла в Аскании-Нова. *Проблемы охраны генофонда и управления экосистемами в заповедниках степной и пустынной зон*. М., 1984. С. 170–171.

1985

3. Полищук И.К. Питание общественной полевки на целинной степи "Аскания-Нова" и окружающих агроценозах. *Вестник зоологии*. 1985. № 3. С. 70–72.

4. Полищук И.К. Роль общественной полевки в формировании растительного покрова целинной степи "Аскания-Нова" в постпасквальный период. *Научно-технический бюллетень УНИИЖ "Аскания-Нова"*. Херсон, 1985. Вып. 1. С. 55–57.

1986

5. Веденьков Е.П., Голованёва Е.Е., Дрогобыч Н.Е., Полищук И.К., Реут Ю.А. Эффективность и перспективы использования природных комплексов целинной степи "Аскания-Нова". *Научно-технический бюллетень УНИИЖ "Аскания-Нова"*. 1986. Вып. 2. С. 80–835.

6. Полищук И.К. Особенности заселения общественной полевкой растительных формаций целинной степи "Аскания-Нова". *Четвертый съезд ВТО* : тез. докл. М., 1986. Т. 1. С. 318–319.

1988

7. Полищук И.К. Биотопическое распределение и видовое разнообразие мышеобразных грызунов заповедной степи "Аскания-Нова" и прилегающих агроценозов. *Грызуны* : тез. докл. VII Всесоюзного совещания (Нальчик, 27 сентября –1 октября 1988 г.). Свердловск : УрО АН СССР, 1988. Т. 1. С. 102–103.

8. Полищук И.К., Реут Ю.А. Итоги исследований териофауны заповедной степи Аскания-Нова. *Проблемы инвентаризации живой и неживой природы в заповедниках*. М. : Наука, 1988. С. 173–178.

9. Полищук И.К., Реут Ю.А. Состояние популяции большого тушканчика в Аскании-Нова. *Тушканчики фауны СССР* : тез. докл. Нукус, 1988. С. 86–87.

10. Реут Ю.А., Полищук И.К. Состояние популяции малого суслика в заповедной степи "Аскания-Нова" и ее влияние на численность степного орла и степного хорька. *Научно-технический бюллетень УНИИЖ "Аскания-Нова"*. Херсон, 1988. Вып. 2. С. 58–59.

1990

11. Емельянов И.Г., Полищук И.К. Динамика численности общественной полевки в биосферном заповеднике "Аскания-Нова". *Экология мелких млекопитающих в заповедниках Украины*. К., 1990. С. 3–30. [Препринт] АН УССР, Ин-т зоологии; 90(21).

12. Климов В.В., Полищук И.К. Экологические особенности жизни лошадей Пржевальского в Аскании-Нова. *Труды Международного симпозиума по сохранению лошади Пржевальского*. Лейпциг, 1990. С. 142–147.

13. Полищук И.К., Реут Ю.А. Современное состояние фауны наземных позвоночных и роль Биосферного заповедника "Аскания-Нова". *Заповедники СССР их настоящее и будущее*. Новгород, 1990. Ч. 3. С. 285–288.

1993

14. Поліщук І.К. Вплив режиму використання цілинного степу на фауну ссавців в заповіднику "Асканія-Нова". *Екологічні основи оптимізації режиму охорони і використання природно-заповідного фонду*. Рахів, 1993. С. 107–108.

1994

15. Поліщук І.К. Біотопічне розподілення мишовидних гризунів в Асканії-Нова та значення вухатої сови в регуляції їх чисельності. *II наукові читання пам'яті Й.К. Пачоського*. Херсон, 1994. С. 48–50.

16. Поліщук І.К., Дрогобич Н. Ю. *Damasonium alisma* Mill (Alismaceae) – сучасний стан і проблеми охорони. *Охорона генофонду рослин в Україні*. Донецьк, 1994. С. 25.

1995

17. Поліщук І.К. Влияние общественной полевки на почву и растительный покров целинной степи "Аскания-Нова". *Заповідна справа в Україні*. Чернівці, 1995. Т. 1. С. 29–30.

18. Поліщук І.К. Заповідний режим, ландшафтне перетворення та формування фауни ссавців в Асканії-Нова. *Проблеми становлення і функціонування новостворених заповідників*. Гримайлів, 1995. С. 219–220.

19. Полищук И.К. Погадки сов как индикатор изменения фауны мелких млекопитающих Аскании-Нова. *Проблемы сохранения разнообразия природы степных и лесостепных экосистем*. М., 1995. С. 233–234.

1996

20. Гавриленко В.С., Дрогобыч Н.Е., Полищук И.К. Биота Биосферного заповедника "Аскания-Нова". *Rezervatia naturala "Codrii" – 25 de Ani. Realizari, probleme, perspective* : Rezumatele Lucrarilor Simpozionului Jubiliar, Rezervatia naturala "Codrii", 19–20 septembrie 1996. Comuna Lozova, 1996. С. 129–131.

21. Загороднюк І., Зеніна І., Федорченко О., Селюніна З., Киселюк О., Поліщук І., Вобленко О. Школа теріологів – 1996: "Аналіз фауністичних угруповань". *Вестник зоології*. 1996. Т. 30, № 3. С. 82–83.

1997

22. Веденьков Е.П., Полищук И.К. Из опыта переселения степного сурка в Асканию-Нова. *Возрождение степного сурка*. М. : Изд-во АБФ, 1997. С. 6–7.

23. Веденьков Е.П., Реут Ю.А., Полищук И.К. Степной сурок в Аскании-Нова. *Памяти профессора А.А. Браунера (1857–1941)*. Одесса : Астропринт, 1997. С. 119–122.

24. Полищук И.К. Ландшафтное разнообразие и фаунистические комплексы позвоночных Биосферного заповедника "Аскания-Нова". *Степи Евразии*. Оренбург, 1997. С. 114–115.

25. Полищук И.К. Реакция степного сурка на выгорание травостоя. *Возрождение степного сурка*. М. : Изд-во АБФ, 1997. С. 27–28.

26. Полищук И.К., Веденьков Е.П. Акклиматизация степного сурка в заповеднике "Аскания-Нова". *Сурки Голарктики как фактор биоразнообразия* : тез. докл. III Международной конф. по суркам (Россия, Чебоксары, 25–30 августа 1997 г.). М. : Изд-во АБФ, 1997. С. 79–80.

27. Полищук И.К., Веденьков Е.П. Современное состояние асканийской популяции байбака. *Возрождение степного сурка*. М. : Изд-во АБФ. 1997. С. 28–29.

1998

28. Гавриленко В.С., Гавриленко Н.О., Поліщук І.К., Ясинецька Н.І. Діамант в золотій оправі. Херсон : Редакція газети "Губернія" (буклет). 1998.

29. Полищук И.К. Влияние степных пожаров на мелких млекопитающих. *Актуальні питання збереження та відновлення степових екосистем* : матер. Міжнародної наук. конф. Асканія-Нова : Біосферний заповідник "Асканія-Нова", 1998. С. 64–66.

30. Полищук И.К. Реакция популяций мелких млекопитающих заповедной степи "Асканія-Нова" на выпас копытных и сенокосение. *Актуальні питання збереження і відновлення степових екосистем* : матер. Міжнародної наук. конф. Асканія-Нова : Біосферний заповідник "Асканія-Нова", 1998. С. 67–68.

31. Полищук И.К. Редкие виды пресмыкающихся и млекопитающих заповедника "Асканія-Нова". *К 100-летию заповедной степи*. Асканія-Нова, 1998. С. 1–15.

32. Ясинецкая Н.И., Полищук И.К. Таксономический статус и некоторые черты экологии серой полевки в Биосферном заповеднике "Асканія-Нова". *Исследования многообразия животного мира* : научные труды зоологического музея Одесского гос. ун-та. Одесса : Аст-принт, 1998. Т. 3. С. 130–132.

33. Karbowski G., Wita I., Czaplinska U., Polishchuk I. The social vole (*Microtus socialis*) as a zoonotic reservoir of *Babesia microti* in steppe zone of Ukraine. *Wiadomosci parazytologiczne*. 1998. 44. P. 465.

34. Karbowski G., Wita I., Czaplinska U., Polishchuk I. *Trypanosoma (Herpetosoma) sp.* in the social vole (*Microtus socialis*) for first time in Ukraine. *Wiadomosci parazytologiczne*. 1998. 44. P. 466.

1999

35. Думенко В.П., Поліщук І.К. Краніометричні параметри ласки (*Mustela nivalis* L.) із Біосферного заповідника "Асканія-Нова". *Заповідна справа: стан, проблеми, перспективи*. Херсон : Айлант, 1999. С. 78–81.

36. Полищук И.К. Европейская косуля в заповеднике "Асканія-Нова". *Проблемы сохранения и восстановления степных экосистем в системе особо охраняемых территорий*. Оренбург, 1999. С. 111–112.

37. Поліщук І.К. Риби (Pisces) та земноводні (Amphibia) в Біосферному заповіднику "Асканія-Нова". *Міжнародні "Фальцфейнівські читання"* (м. Херсон, 21–23 квітня 1999 р.) : зб. наук. праць Метода. Херсон : Айлант, 1999. С. 131–134.

38. Полищук И.К., Климов В.В. Сезонная избирательность в питании лошадей Пржевальского. *Вестник зоологии*. 1999. № 11. С. 160–166.

2000

39. Поліщук І.К. Дрогобич Неля Юхимівна: тридцять років наукової роботи в заповідному степу "Асканія-Нова". *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова": охорона та збереження рідкісних видів*. 2000. С. 188.

40. Полищук И.К. Особенности распределения мелких млекопитающих в природном ядре Биосферного заповедника "Асканія-Нова". *Степи Северной Евразии: стратегия сохранения природного разнообразия и степного природопользования*. Оренбург : Институт степи УрО РАН, 2000. С. 315–316.

41. Поліщук І.К., Реут Ю.О. Динаміка чисельності та структура стад копитних (Ungulata) у природному ядрі заповідника "Асканія-Нова". *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова": охорона та збереження рідкісних видів*. 2000. С. 67–78.

2001

42. Дрогобыч Н.Е., Полищук И.К. История природопользования и судьба популяции малого суслика (*Citellus ruggaeus* Pallas, 1778) в заповеднике "Асканія-Нова". *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2001. С. 57–66.

43. Поліщук І.К. Літня фауна кажанів: дослідження з ультразвуковим детектором. Міграційний статус кажанів в Україні. *Novitates Theriologicae*. Київ : Українське теріологічне товариство НАН України, 2001. Вип. 6. С. 102–105.

44. Полищук И.К. Роль млекопитающих-фитофагов в трансформации растительного вещества в природном ядре Биосферного заповедника "Асканія-Нова". *Структура та функціональна роль тваринного населення в природних і трансформованих екосистемах* : тези

I Міжнародної наук. конф. (м. Дніпропетровськ, 17–20 вересня 2001 р.). Дніпропетровськ : ДНУ, 2001. С. 192–193.

45. Поліщук І.К., Реут Ю.О. Особливості розміщення нір хижих ссавців у природному ядрі Біосферного заповідника "Асканія-Нова". *Ссавці відкритих просторів*. Київ : Українське териологічне товариство НАН України, 2001. С. 52–53. (Novitates Theriologicae. Pars 5).

2002

46. Гавриленко В.С., Думенко В.П., Поліщук І.К. Стан популяції полоза чотиризмугого *Elaphe quatuorlineata* в Біосферному заповіднику "Асканія-Нова" та результати підселення виду в природне ядро з Присивашся. *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. Асканія-Нова, 2002. С. 141–147.

47. Загороднюк І., Киселюк О., Поліщук І., Зеніна І. Бальні оцінки чисельності популяцій та мінімальна схема обліку ссавців. *Вісник Львівського університету. Серія біологічна*. 2002. Вип. 30. С. 8–17.

48. Поліщук І.К. Мисливська фауна ссавців Біосферного заповідника "Асканія-Нова" та її динаміка. *Вісник Луганського державного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка. Біологічні науки*. 2002. № 1(45). С. 29–32.

49. Polishchuk I. The estimation of bat population by ultrasound detector in Biosphere Reserve "Ascania Nova". *IXth European Bat Reaserch Symposium (Le Harve (France), 26–30 August, 2002)*.

2003

50. Гавриленко В.С., Дрогобыч Н.Е., Полищук И.К., Придатко В.И. Мониторинг Биосферного заповедника "Аскания-Нова" методом дистанционного зондирования. *Степи Северной Евразии. Эталонные степные ландшафты: проблемы охраны, экологической реставрации и использования* : матер. III Международного симпозиума / Под науч. ред. А.А. Чибилева. Оренбург, 2003. С. 131–133.

51. Гавриленко В.С., Полищук И.К., Думенко В.П. Озеро Айгульское – потенциальный объект природно-заповедного фонда Украины. *Состояние природных комплексов Крымского государственного заповедника и других заповедных территорий Украины, их изучение и охрана* : матер. науч.-практич. конф., посвященной 80-летию Крымского государственного заповедника (г. Алушта, 2003 г.). Алушта, 2003. С. 26–28.

52. Дрогобыч Н.Е., Полищук И.К. Экологические флуктуации асканийских биоценозов. *Степи Северной Евразии. Эталонные степные ландшафты: проблемы охраны, экологической реставрации и использования* : матер. III Международного симпозиума / Под науч. ред. А.А. Чибилева. Оренбург, 2003. С. 187–190.

53. Полищук И.К. Изменения в териофауне заповедника "Аскания-Нова" за 100-летний период. *Териофауна России и сопредельных территорий (VII съезд Териологического общества)* : матер. Междунар. совещ. (г. Москва, 6–7 февраля 2003 г.). М., 2003. С. 271.

54. Поліщук І.К. Критичні зауваження до "Червоного списку Херсонської області" та стан популяцій видів герпето- і териофауни Біосферного заповідника "Асканія-Нова" з охоронних списків державного та міжнародного значення. *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2003. Т. 5. С. 126–135.

55. Полищук И.К. Малый суслик в Аскании-Нова – численность и пространственное распределение. *Териофауна России и сопредельных территорий (VII съезд Териологического общества)* : матер. Международного совещ. (г. Москва, 6–7 февраля 2003 г.). М., 2003. С. 271–272.

56. Полищук И.К. Степная пеструшка в Аскании-Нова. *Чтения памяти А.А. Браунера* : матер. III международной науч. конф. Одесса : Астропринт, 2003. С. 99–101.

2004

57. Полищук И.К. Обыкновенная жерлянка *Bombina bombina* (Amphibia) в Агайманском поде (Херсонская обл., Украина). *Вестник зоологии*. 2004. 38(3). С. 86.

58. Полищук И.К., Моргун Е.Н. Выбор зелеными жабами *Bufo viridis* Laur. 1768 водоемов для размножения в Биосферном заповеднике "Аскания-Нова" и оценка качества их воды по водородному показателю. *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. Асканія-Нова, 2004. Т. 6. С. 103–105.

2005

59. Думенко В.П., Полищук И.К. О сезонном диморфизме в индивидуальной изменчивости окраски волосяного покрова у ласки *Mustela nivalis* L. из Биосферного заповедника "Аскания-Нова". *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2005. Т. 7. С. 112–122.

60. Полищук И.К. Временный кризис или предзнаменование очередного краха популяции степного сурка в Аскании-Нова? *Животный мир: охрана и рациональное использование* : матер. науч.-практич. конф. (г. Харьков, с. Гайдары, 20–22 октября 2005 г.). Харьков, 2006. С. 99–100.

61. Полищук И. К. Деякі аспекти впливу норичь гуртових *Microtus socialis* Pallas, 1773 на рослинність заповідного степу "Асканія-Нова". *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2005. Т. 7. С. 89–101.

62. Полищук И.К., Реут Ю.О. Вплив господарської діяльності на розміщення нір хижих ссавців Carnivora у природному ядрі Біосферного заповідника "Асканія-Нова" та спектр кормів лиса звичайного *Vulpes vulpes* Linnaeus, 1758. *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2005. Т. 7. С. 123–130.

2006

63. Гавриленко В.С., Дрогобич Н.Ю., Думенко В.П., Полищук И. К. Сучасні проблеми взаємодії біоти ядра Біосферного заповідника "Асканія-Нова" з оточуючим агроландшафтом. *Науковий вісник Національного аграрного університету*. К. 2006. Вип. 93. С. 117–132.

64. Думенко В.П., Полищук И.К. Опыт применения ловушек Тишлеева для количественного учета ласки *Mustela nivalis* L. *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2006. Т. 8. С. 187–189.

65. Картка первинного обліку територій та об'єктів природно-заповідного фонду країни. Херсонська область. Біосферний заповідник "Асканія-Нова" імені Ф.Е. Фальц-Фейна. Укладач І.К. Полищук. Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду станом на 01.01.2006 р. Київ : ЛОГОС, 2006. С. 201–243.

2007

66. Гавриленко В.С., Дрогобич Н.Ю., Моргун Є.М., Ушачова Т.І., Полищук И.К., Думенко В.П., Шаповал В.В., Листопадський М.А. Біосферний заповідник "Асканія-Нова". Типчаково-ковилоний степ. Херсон : Наддніпряночка, 2007. 10 с.

67. Гавриленко В.С., Дрогобич Н.Ю., Полищук И.К. Вплив степових пожеж на стан фіто- та зооценозів Біосферного заповідника "Асканія-Нова". *Заповідні степи України. Стан та перспективи їх збереження* : матер. Міжнародної наук. конф. (сmt Асканія-Нова, 18–22 вересня 2007 р.). Армянськ : ПП Андреев О.В., 2007. С. 20–23.

68. Гавриленко В.С., Дрогобич Н.Ю., Полищук И.К. До історії природокористування території природного ядра Біосферного заповідника "Асканія-Нова". *Заповідні степи України. Стан та перспективи їх збереження* : матер. Міжнародної наук. конф. (сmt Асканія-Нова, 18–22 вересня 2007 р.). Армянськ : ПП Андреев О.В., 2007. С. 23–26.

69. Полищук И.К. Влияние сенокосения и выпаса на трансформацию культуры коостра безостого (*Bromopsis inermis* (Leys.) Holub) в Аскании-Нова. *Заповідні степи України. Стан та перспективи їх збереження* : матер. Міжнародної наук. конф. (сmt Асканія-Нова, 18–22 вересня 2007 р.). Армянськ : ПП Андреев О.В., 2007. С. 80–82.

2008

70. Полищук И.К. Влияние снежного покрова на рацион ушастых сов (*Asio otus* (L.) в Биосферном заповеднике "Асканія-Нова". *Новітні дослідження соколоподібних та сов* : матер. III Міжнародної наук. конф. "Хижі птахи України" (м. Кривий Ріг, 24–25 жовтня 2008 р.). Кривий Ріг, 2008. С. 312–318.

71. Полищук И.К. Историчні зміни в населенні земноводних, плазунів та дрібних ссавців Біосферного заповідника "Асканія-Нова". *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2008. Т. 10. С. 90–102.

72. Шаповал В.В., Полищук И.К., Думенко В.П., Листопадский М.А., Дрозд С.В. Природно-исторический очерк урочища "Буркуты" и проблемы его оптимизации. *Экспедиционные исследования : состояние и перспективы* : матер. I Международных чтений памяти Н.М. Пржевальского (г. Смоленск, 2–4 октября 2008 г.). Смоленск : Изд-во "Смоленская городская типография", 2008. С. 161–165.

2009

73. Гавриленко В.С., Шаповал В.В., Поліщук І.К., Думенко В.П., Листопадський М.А. Матеріали до резервування та оптимізації режиму цілинних територій регіону Біосферного заповідника "Асканія-Нова" імені Ф.Е. Фальц-Фейна УААН у контексті розбудови регіональної екомережі. *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2009. Т. 11. С. 20–34.

74. Полищук И.К. Опыт оценки населения мелких млекопитающих Биосферного заповедника "Аскания-Нова" погадочным методом. Аскания-Нова : Биосферный заповедник "Аскания-Нова", 2009. 54 с.

2010

75. Гавриленко В.С., Листопадський М.А., Поліщук І.К., Думенко В.П. Конспект фауни хребетних біосферного заповідника (з елементами популяційного аналізу). Асканія-Нова : ПП Андреева М.М., 2010. 120 с.

76. Коробченко М., Чеботок Є., Поліщук І. Колишне і сучасне поширення сліпушка звичайного *Ellobius talpinus* (Rodentia, Mammalia) в Нижньому Подніпров'ї. *Вестник зоології*. 2010. Т. 44, № 4. С. 368.

77. Поліщук І.К. Фауна заповідного степу Біосферного заповідника "Асканія-Нова" та його регіону. Земноводні. *Біосферний заповідник "Асканія-Нова" – природоохоронна науково-дослідна установа міжнародного значення (минуле, сьогодення, майбутнє)* : навчально-методичний посібник для екскурсиводів / [В.С. Гавриленко, Н.І. Ясинецька, Н.О. Гавриленко та ін.]. Асканія-Нова : Біосферний заповідник "Асканія-Нова", 2010. С. 34–44.

78. Шаповал В.В., Поліщук І.К. Наукові дослідження заповідного степу "Асканія-Нова". *Біосферний заповідник "Асканія-Нова" – природоохоронна науково-дослідна установа міжнародного значення (минуле, сьогодення, майбутнє)* : навчально-методичний посібник для екскурсиводів / [В.С. Гавриленко, Н.І. Ясинецька, Н.О. Гавриленко та ін.]. Асканія-Нова : Біосферний заповідник "Асканія-Нова", 2010. С. 14–18.

2011

79. Моргун Є.М., Ушачова Т.І., Поліщук І.К. Вплив ріючої діяльності нориці гуртової, ховраха малого та бабака степового на темно-каштановий ґрунт заповідника "Асканія-Нова". 1. Вплив на зволоження ґрунту і його хімічний склад. *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2011. Т. 13. С. 146–154.

80. Пристосування організмів до умов природної степової зони. Робочий зошит-путівник екологічної експедиції юннатів / О.І. Литвиненко, Г.В. Палічева, В.С. Гавриленко, В.В. Шаповал, І.К. Поліщук. Херсон, 2011. 102 с.

2012

81. Полищук И.К. Курганчиковая мышь *Mus spicilegus* (Muridae, Rodentia) в Аскании-Нова и Херсонской области. *Праці Теріологічної школи*. 2012. Т. 11. С. 71–76.

82. Поліщук І.К. Стан популяцій "червонокнижних" видів ссавців у природному ядрі Біосферного заповідника "Асканія-Нова". *Теріофауна заповідних територій та збереження ссавців* : зб. наук. пр. / Упорядники : З. Селоніна та І. Загороднюк. Гола Пристань : Українське теріологічне товариство НАН України, 2012. С. 59.

83. Поліщук І.К., Сіохін В.Д., Горлов П.І. Оцінка можливого впливу спорудження вітрових електростанцій у степовому Криму на популяції кажанів. *Природоохоронні аспекти використання відновлюваних джерел енергії в Україні* : матер. Всеукраїнської наук.-практич. конф. (м. Миколаїв, 15–16 березня 2012 р.). Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. С. 108–110.

2014

84. Волох А.М., Сіохін В.Д., Поліщук І.К., Горлов П.І. Дослідження кажанів на території Українського Приазов'я за допомогою ультразвукового детектора в зоні впливу вітрової електростанції. *Бранта* : збірник наукових трудов Азово-Чорноморської орнітологічної станції. 2014. Вып. 17. Спеціальний випуск. С. 76–95.

85. Горлов П.І., Волох А.М., Поліщук І.К., Сіохін В.Д., Долинний В.І. Рукокрилі (за результатами виконання проектів з ТОВ "ЮРОКЕЙП ЮКРЕЙН І", ТОВ "ВІНД ПАУЕР", ТОВ "ВКН УКРАЇНА"). *Науково-методичні основи охорони та оцінки впливу на навколишнє природне середовище під час проектування, будівництва, експлуатації вітрових та сонячних електростанцій, ліній електромереж* : науково-методичний посібник. Мелітополь : МДПУ імені Б. Хмельницького, 2014. С. 49–64.

2015

86. В.С. Гавриленко, В.В. Шаповал, І.К. Поліщук. Методичні рекомендації щодо здійснення заходів зі збереження степового біорізноманіття на територіях об'єктів природно-заповідного фонду України. К., 2015. 45 с.

87. Полищук И.К. Малый суслик, степной сурок и общественная полевка – уникальные обитатели Степной зоны. *ZOO-бизнес*, 2015. № 1–2. С. 46–48.

88. Поліщук І.К. Фауна заповідного степу Біосферного заповідника "Асканія-Нова" та його регіону. Земноводні, ссавці (мидицеподібні, лиликоподібні, зайцеподібні, мишоподібні). *Біосферний заповідник "Асканія-Нова" – природоохоронна науково-дослідна установа міжнародного значення (минуле, сьогодні, майбутнє)* : навчально-методичний посібник для екскурсиводів / [В.С. Гавриленко, Н.І. Ясинецька, Н.О. Гавриленко та ін.]. Видан. 2-е. Асканія-Нова : Біосферний заповідник "Асканія-Нова" НААН, 2015. С. 56–69.

89. В.В. Шаповал, І.К. Поліщук, Н.Ю. Дрогобич. Наукові дослідження заповідного степу "Асканія-Нова". *Біосферний заповідник "Асканія-Нова" – природоохоронна науково-дослідна установа міжнародного значення (минуле, сьогодні, майбутнє)* : навчально-методичний посібник для екскурсиводів / [В.С. Гавриленко, Н.І. Ясинецька, Н.О. Гавриленко та ін.]. Видан. 2-е. Асканія-Нова : Біосферний заповідник "Асканія-Нова" НААН, 2015. С. 21–31.

2017

90. Сон М.О., Кошелев А.В., Полищук И.К., Думенко В.П., Линецкий Б.Г., Дядичко В.Г., Грандова М.А. Предварительные данные в разнообразии водных беспозвоночных Биосферного заповедника "Аскания-Нова" имени Ф.Э. Фальц-Фейна. *Заповідна справа у Степовій зоні України (до 90-річчя від створення Надморських заповідників)* : праці Всеукраїнської наук.-практич. конф. (с. Урзуф, 14–15 березня 2017 року). Серія: "Conservation Biology in Ukraine". К., 2017. Вип. 2. С. 296–298.

91. Шаповал В.В., Гавриленко В.С., Поліщук І.К., Думенко В.П., Гофман О.П., Листопадський М.А., Звєгінцов С.С. Моніторинг та науково-методологічні засади збереження природних екосистем. *Охорона, дослідження та пропаганда збереження біорізноманіття в Біосферному заповіднику "Асканія-Нова"* : атлас-альбом / під заг. ред. В.С. Гавриленка. Асканія-Нова, 2017. С. 12–23.

92. Havrylenko V.S., Dumenko V.P., Polishchuk I.K. The role of the Biosphere reserve "Askania-Nova" in preserving the rare fauna of national and international importance. *Agricultural Science and Practice*. 2017. Vol. 4, N 3. P. 3–12.

93. Son M.O., Koshelev A.V., Polishchuk I.K., Dumenko V.P. Experimental hatching of resting eggs of large Branchiopoda from temporary ponds in the steppe Biosphere Reserve "Askania Nova". *Lauterbornia*. 2017. Vol. 84. P. 103–107. D-86424 Dinkelscherben. 2017-12-15.

2018

94. Поліщук І.К. Вплив пожеж на герпето- і теріофауну заповідника "Асканія-Нова" – огляд результатів досліджень 1981–2015 рр. *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2018. Т. 20. С. 22–47.

2020

95. Волох А., Горлов П., Сіохін В., Поліщук І. Визначення видової належності вечірниць велетенської (*Nyctalus lasiopterus*) за виявлення її детектором. *Novitates Theriologicae. Pars 11*. 2020. С. 164–174.

96. Гавриленко В.С., Думенко В.П., Мезінов О.С., Старовойтова Т.В., Поліщук І.К. Локалітети та стан популяцій тварин з охоронних списків міжнародного і державного рівня в регіоні Біосферного заповідника "Асканія-Нова". *Знахідки видів рослин, тварин та грибів, що знаходяться під охороною, в Україні*. Київ–Вінниця, 2020. Вип. 19. Серія "Conservation Biology in Ukraine". С. 92–111.

97. Гавриленко В.С., Мезінов О.С., Поліщук І.К., Старовойтова Т.В. Практика моніторингу і збереження біорізноманіття тварин у Біосферному заповіднику "Асканія-Нова" та його регіоні. *Моніторинг та охорона біорізноманіття в Україні: тваринний світ* : матер. Всеукраїнської наук.-практич. конф. (м. Київ, 27 березня 2020 р.). Київ–Чернівці : Друк Арт, 2020. Вип. 16. Т. 2. Серія: "Conservation Biology in Ukraine". С. 38–43.

98. Поліщук І.К. Демографічна структура та динаміка чисельності популяцій земноводних (Amphibia) Біосферного заповідника "Асканія-Нова". *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2020. Т. 22. С. 40–49.

2021

99. Поліщук І. К. Перші результати використання відеопастки в дослідженнях теріофауни Біосферного заповідника "Асканія-Нова". *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2021. Т. 23. С. 33–48.

100. Волох А., Горлов П., Сіохін В., Поліщук І. Видове різноманіття кажанів (Chiroptera) в українському Приазов'ї та особливості їхнього перебування за сезонами. *Theriologia Ukrainica*. 2021. 21. С. 24–36. <http://doi.org/10.15407/TU2104>

101. Volokh A., Gorlov P., Siokhin V., Polishchuk I. The state of the fauna of bats in the Ukrainian Azov region in modern environmental conditions. *Climate Change & Sustainable Development: New Challenges of the Century* : monograph. Mykolaiv : PMBSNU – Rzeszow : RzUT, 2021. P. 468–478.

2022

102. Гавриленко В.С., Поліщук І.К., Старовойтова Т.В. Соби Біосферного заповідника "Асканія-Нова" (видове різноманіття, характер перебування та окремі аспекти екології). *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2022. Т. 24. С. 79–89. <https://doi.org/10.53904/1682-2374/2022-24/11>

103. Gorlov P.I., Siokhin V.D., Polishchuk I.K., Volokh A.M. and Gorlova A.P. Factor analysis of the Zaporizhzhia wind park impact on bats based on the index of their activity and dynamics of species diversity. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. 2022. T. 1049 (1), 012069. DOI 10.1088/1755-1315/1049/1/012069

2023

104. Поліщук І.К. Видова ідентифікація, просторова структура та динаміка чисельності популяцій білозубок (Mammalia, Soricidae) у Біосферному заповіднику "Асканія-Нова". *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2023. Т. 25. С. 75–80. <https://doi.org/10.53904/1682-2374/2023-25/8>

105. Поліщук І.К. Сучасний стан та загрози існування популяцій "червонокнижних" змій в Біосферному заповіднику "Асканія-Нова" та його регіоні. *Традиції заповідної справи, сучасні проблеми збереження та повоєнного відновлення територій природно-заповідного фонду* : збірка наукових праць за матер. Всеукраїнського круглого столу, присвяченого 160-й річниці із дня народження Фрідріха Фальц-Фейна, вченого у галузях акліматизації, тваринництва, рослинництва, заповідної справи, природокористування (8 квітня 2023 р., Екологічна дослідницька станція "Глибокі Балики", с. Балико-Щучинка) / за ред. В.В. Шаповала. Чернівці : Друк Арт, 2023. (Серія: "Conservation Biology in Ukraine". Вип. 32). С. 168–172.

106. Шаповал В.В., Поліщук І.К., Старовойтова Т.В. Біота Біосферного заповідника "Асканія-Нова" імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН. *Агроекологічний журнал*. № 4. 2023. С. 28–38. <https://doi.org/10.33730/2077-4893.4.2023.293635>

2024

107. Поліщук І. Демографічна структура і багаторічна динаміка популяцій Muroidei Біосферного заповідника "Асканія-Нова". *Theriologia Ukrainica*. 2024. Т. 27. С. 119–137.

108. Polishchuk I. (2024). Results of mapping of settlements of steppe marmot *Marmota bobak* Muller, 1776 and associated mammalian species on the territory of the Biosphere Reserve "Askania Nova" (Kherson region, Ukraine). Occurrence dataset <https://doi.org/10.15468/zwrpx7>

В.В. Шаповал, Т.В. Старовойтова
Біосферний заповідник "Асканія-Нова" імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН

Received: 16 July 2024 / Accepted: 30 December 2024